

استفاده‌ی خانوارهای کشور از وسایله‌ی نقلیه بر اساس سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰

حمیدرضا مهاجر

استفاده‌ی بیشتر خانوارهای روستایی در سال ۱۳۹۰ از موتورسیکلت نسبت به خودرو سبک (۳۲/۴ درصد خانوار روستایی دارای موتورسیکلت در برابر ۲۶/۳ درصد خانوار روستایی دارای خودرو سبک)، می‌توان به پایین بودن سطح قدرت خرید این خانوارها نسبت به خانوارهای شهری برای خرید خودرو و نیز استفاده‌ی راحت‌تر از موتورسیکلت در مناطق روستایی نسبت به خودرو اشاره کرد.

همچنین در سال ۱۳۸۵، ۲۱/۵ درصد خانوارهای شهری و ۳۲/۵ درصد خانوارهای روستایی دارای موتورسیکلت بوده‌اند، که بیان‌کننده‌ی کاهش استفاده‌ی هر دو گروه خانوارهای شهری و روستایی از موتورسیکلت در فاصله‌ی دو سرشماری ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ می‌باشد و این کاهش در خانوارهای شهری، سرعت بیشتری داشته است.

در سال ۱۳۸۵، ۳۸/۹ درصد خانوارهای شهری و ۱۸/۹ درصد خانوارهای روستایی و در سال ۱۳۹۰، ۴۸/۱ درصد خانوارهای شهری و ۲۶/۳ درصد خانوارهای روستایی، خودرو سبک داشته‌اند که بیان‌کننده‌ی افزایش استفاده‌ی خانوارها از خودرو سبک طی دو سرشماری ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ است. این افزایش برای خانوارهای شهری ۹/۲ درصد و برای خانوارهای روستایی ۷/۴ درصد بوده است.

به نظر نگارنده، تمایل خانوارها به استفاده از خودرو سبک می‌تواند به دلایل زیر باشد:

بدون حفاظ بودن موتورسیکلت، خطر آسیب دیدن سرنشین را در هنگام تصادف بالا می‌برد. قابلیت رؤیت موتورسیکلت در هنگام شب به دلیل داشتن یک چراغ در جلو و یک چراغ در عقب کمتر است. رانندگان نمی‌توانند فاصله و سرعت موتورسیکلت را به درستی حدس بزنند و حفظ کنند. مسئله‌ی باد قوی در هنگام سبقت از وسایل نقلیه‌ی سنگین و بالا رفتن احتمال تصادف شدید منجر به فوت، مسئله‌ی بارندگی و سیلاب، مه و غبار، برف و یخبندان و ورودت هوا و تأثیر آن بر سرنشین در جاده‌های خارج از شهرها نیز می‌تواند از دیگر علت‌های کاهش تقاضای خرید موتورسیکلت نسبت به خودرو به شمار آید که لازم است بررسی دقیق شود.

در سال ۱۳۹۰، از کل خانوارهای معمولی ساکن^۱ کشور، تعداد ۱۵,۳۶۵,۸۹۲ خانوار در نقاط شهری و ۵,۷۳۱,۴۰۴ خانوار در نقاط روستایی ساکن بوده‌اند. از این تعداد، ۱۹/۳ درصد خانوارهای شهری و ۳۲/۴ درصد خانوارهای روستایی موتورسیکلت داشته‌اند که بیان‌کننده‌ی استفاده‌ی بیشتر خانوارهای روستایی از موتورسیکلت، نسبت به خانوارهای شهری است. از جمله علل احتمالی

بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵، از تعداد ۱۷,۳۳۱,۷۷۰ خانوار معمولی ساکن کشور، ۴,۲۸۰,۳۲۴ خانوار (۲۴/۷ درصد) حدّ اقل دارای موتورسیکلت (دنده‌ای و گازی) و ۵,۷۳۰,۳۹۶ خانوار (۳۳/۱ درصد) حدّ اقل دارای خودرو سبک (سواری، وانت و...) بوده‌اند در حالی که در سال ۱۳۹۰ از مجموع ۲۱,۰۹۷,۲۹۶ خانوار، تعداد ۴,۸۱۹,۳۲۳ خانوار (۲۲/۸ درصد) موتورسیکلت و ۸,۸۹۸,۲۳۳ خانوار (۴۲/۲ درصد) خودروی سبک داشته‌اند. از مقایسه‌ی نتایج سال ۱۳۸۵ با ۱۳۹۰ مشاهده می‌شود در طول دو سرشماری، سهم خانوارهای دارای موتورسیکلت از کل خانوارهای کشور (۱/۹ درصد) کاهش یافته و سهم خانوارهای دارای خودرو سبک ۹/۱ درصد افزایش داشته است.

همچنین ملاحظه می‌شود که در سال ۱۳۸۵ و در سال ۱۳۹۰ تعداد (درصد) خانوارهای دارای خودرو سبک به ترتیب ۱,۴۵۰,۰۷۲ (۸/۴ درصد) و ۴,۰۷۸,۹۱۰ (۱۹/۴ درصد) مورد، از تعداد (درصد) خانوارهای دارای موتورسیکلت بیشتر بوده است.

حمیدرضا مهاجر کارشناس دفتر آمارهای صنعت، معدن و زیربنایی مرکز آمار ایران است.

در سال ۱۳۹۰ در بین خانوارهای استان‌های کشور، بیش‌ترین تعداد خانوارهای دارای خودرو مربوط به استان تهران (۱,۹۲۵,۵۰۲ خانوار) و کمترین آن مربوط به استان ایلام (۵۴,۳۹۱ خانوار) بوده است. همچنین بیش‌ترین و کمترین تعداد خانوارهای دارای موتورسیکلت، به ترتیب مربوط به استان خراسان رضوی (۵۲۷,۸۵۷ خانوار) و استان ایلام (۱۸,۴۲۹ خانوار) می‌باشد.

جدول ۱- تعداد و درصد خانوارهای معمولی ساکن بر حسب در اختیار داشتن موتورسیکلت و خودرو سبک، به تفکیک نقاط شهری و روستایی در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰

سال	شرح	تعداد کل خانوارها		خانوارهای دارای موتورسیکلت		خانوارهای دارای خودرو سبک	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱۳۸۵	جمع	۱۷,۳۳۱,۷۷۰		۴,۲۸۰,۳۲۴	۲۴,۷	۵,۷۳۰,۳۹۶	۳۳,۱
	نقاط شهری	۱۲,۲۸۲,۹۰۰		۲,۶۳۷,۷۳۳	۲۱,۵	۴,۷۷۸,۴۷۵	۳۸,۹
	نقاط روستایی	۵,۰۴۸,۸۷۱		۱,۶۴۲,۵۹۱	۳۲,۵	۹۵۱,۹۲۱	۱۸,۹
۱۳۹۰	جمع	۲۱,۰۹۷,۲۹۶		۴,۸۱۹,۳۲۳	۲۲,۸	۸,۱۹۸,۲۳۳	۴۲,۲
	نقاط شهری	۱۵,۳۶۵,۸۹۲		۲,۹۵۹,۵۸۸	۱۹,۳	۷,۳۹۰,۶۱۴	۴۸,۱
	نقاط روستایی	۵,۷۳۱,۴۰۴		۱,۸۵۹,۷۳۵	۳۲,۴	۱,۵۰۷,۶۱۹	۲۶,۳

مأخذ داده‌ها: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن

نتیجه‌گیری

هرچند با توجه به افزایش جمعیت در فاصله‌ی سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ بر تعداد خانوارهای دارای خودرو سبک و موتورسیکلت افزوده شده است، درصد خانوارهای دارای خودرو سبک به کل خانوارها بیش‌تر و درصد خانوارهای دارای موتورسیکلت کمتر شده است، که بیان‌کننده‌ی گرایش خانوارهای کشور به استفاده از خودرو سبک می‌باشد.

توضیحات

۱ خانوار معمولی ساکن، خانوار معمولی است که در اقامتگاه ثابت (مکان‌های محل سکونت ساخته شده از مصالح سخت و نیز چادر ثابت، آلونک، کپر و... سکونت دارد.

مرجع‌ها

[۱] مرکز آمار ایران. جداول منتخب سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵-کل کشور. مرکز آمار ایران.

[۲] مرکز آمار ایران. نتایج کلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۰-کل کشور. مرکز آمار ایران.

درصد خانوارهای دارای خودرو سبک نسبت به کل خانوارها در چهار استان یزد (۵۸,۲ درصد)، تهران (۵۱,۸ درصد)، البرز (۵۰,۲ درصد) و اصفهان (۴۹,۶ درصد) در سال ۱۳۹۰ بیش‌تر از سایر استان‌های کشور بوده است، که نشان می‌دهد این چهار استان نسبت به سال ۱۳۸۵، جایگاه خود را حفظ کرده‌اند. همچنین در سال ۱۳۹۰ نسبت خانوارهای دارای خودرو سبک به کل خانوارها در استان سیستان و بلوچستان (۲۵,۳ درصد) کمتر از سایر استان‌های کشور بوده است، در حالی که در سال ۱۳۸۵ استان خراسان شمالی در رتبه‌ی آخر قرار داشته است.

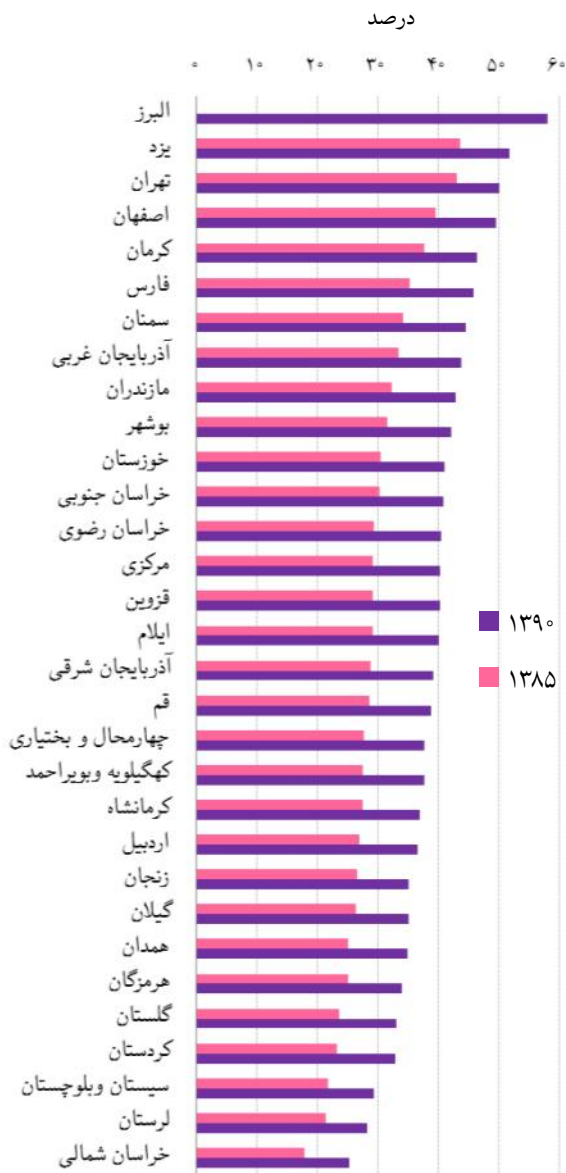
در سال ۱۳۹۰ نسبت خانوارهای دارای موتورسیکلت به کل خانوارها در چهار استان یزد (۵۸,۷ درصد)، بوشهر (۵۴,۴ درصد)، خراسان جنوبی (۳۸,۶ درصد) و هرمزگان (۳۷,۹ درصد)، بیش‌تر و در استان البرز (۶,۳ درصد)، کمتر از سایر استان‌های کشور بوده است.

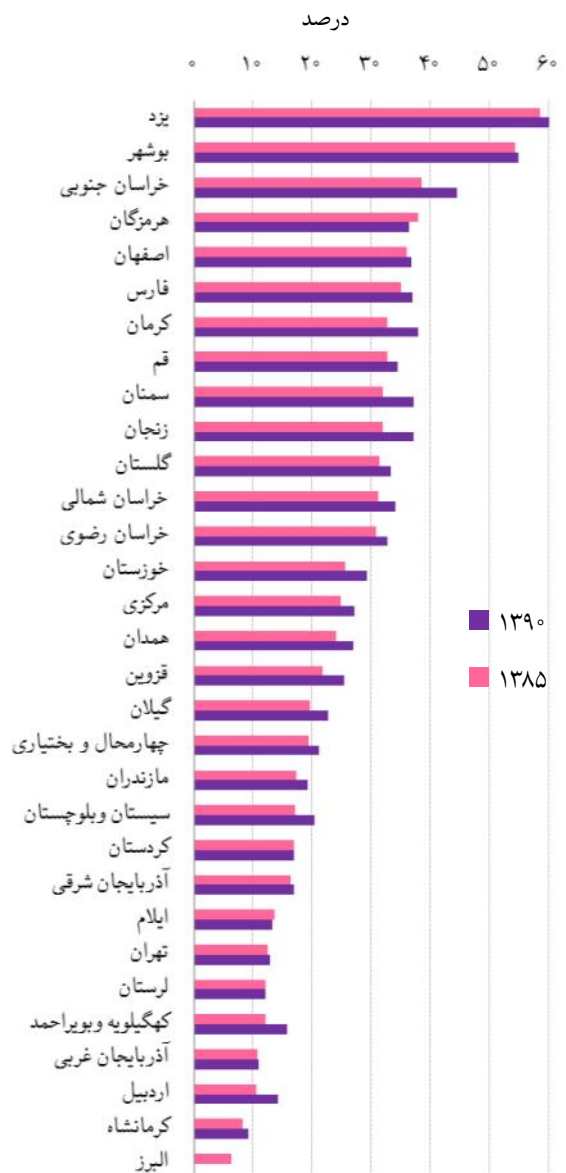
میلیون خانوار

شکل ۱- تعداد خانوارهای معمولی ساکن بر حسب در اختیار داشتن موتورسیکلت و خودرو سبک به تفکیک استان در سال ۱۳۹۰

شکل ۳- درصد خانوارهای معمولی ساکن دارای خودرو سبک به تفکیک استان* در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰

شکل ۲- درصد خانوارهای معمولی ساکن دارای موتورسیکلت به تفکیک استان* در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰

* در سال ۱۳۸۵ اطلاعات خانوارهای معمولی ساکن دارای موتورسیکلت و خودرو سبک در استان البرز، همراه با استان تهران آمده است.

جدول ۲- تعداد و درصد خانوارهای معمولی ساکن دارای موتورسیکلت و خودرو سبک به تفکیک استان در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰

استان	۱۳۸۵			۱۳۹۰		
	تعداد خانوارها	خانوارهای دارای موتورسیکلت		تعداد خانوارها	خانوارهای دارای خودرو سبک	
		(درصد)	(درصد)		تعداد	درصد
کل کشور	۱۷,۳۳۱,۷۷۱	۲۴,۷	۳۳,۱	۲۱,۰۹۷,۲۹۶	۲۲,۸	۴,۸۱۹,۳۲۳
آذربایجان شرقی	۹۰۶,۰۰۲	۱۷	۲۸,۸	۱,۰۸۲,۹۹۷	۱۶,۴	۱۷۷,۲۳۹
آذربایجان غربی	۶۵۲,۱۲۹	۱۱	۳۳,۵	۸۲۱,۰۶۳	۱۰,۷	۸۸,۱۰۷
اردبیل	۲۷۹,۵۰۴	۱۴,۲	۲۷	۳۳۷,۲۶۸	۱۰,۵	۳۵,۳۴۹
اصفهان	۱,۲۱۶,۱۰۲	۳۶,۹	۳۹,۶	۱,۴۵۰,۲۷۹	۳۶	۵۲۱,۶۸۴
البرز	-	-	-	۷۱۷,۹۱۰	۶,۳	۴۵,۵۳۲
ایلام	۱۰۹,۸۶۳	۱۳,۲	۲۹,۲	۱۳۴,۹۰۱	۱۳,۷	۱۸,۴۲۹
بوشهر	۱۸۳,۵۱۵	۵۴,۹	۳۱,۶	۲۴۱,۲۰۰	۵۴,۴	۱۳۱,۲۶۹
تهران	۳,۶۹۷,۸۰۵	۱۲,۹	۴۳,۱	۳,۷۱۹,۵۷۱	۱۲,۶	۴۶۷,۲۰۲
چهارمحال و بختیاری	۱۹۳,۴۲۱	۲۱,۲	۲۷,۸	۲۳۳,۸۱۷	۱۹,۵	۴۵,۴۹۷
خراسان جنوبی	۱۵۷,۵۶۴	۴۴,۵	۳۰,۴	۱۸۲,۴۳۲	۳۸,۶	۷۰,۵۰۳
خراسان رضوی	۱,۴۱۹,۲۷۴	۳۲,۸	۲۹,۵	۱,۷۱۳,۱۹۸	۳۰,۸	۵۲۷,۸۵۷
خراسان شمالی	۱۹۷,۴۵۵	۳۴,۱	۱۸	۲۳۹,۸۴۵	۳۱,۳	۷۵,۱۶۹
خوزستان	۸۵۷,۶۴۹	۲۹,۲	۳۰,۶	۱,۱۰۸,۵۰۲	۲۵,۷	۲۸۴,۶۶۸
زنجان	۲۳۳,۸۹۲	۳۷,۲	۲۶,۷	۲۸۶,۲۵۳	۳۱,۹	۹۱,۳۴۶
سمنان	۱۵۶,۳۹۹	۳۷,۲	۳۴,۳	۱۸۴,۷۱۹	۳۲	۵۹,۱۳۲
سیستان و بلوچستان	۴۶۶,۱۵۵	۲۰,۴	۲۱,۹	۵۸۶,۶۷۰	۱۷,۱	۱۰۰,۳۶۵
فارس	۱,۰۰۵,۰۳۳	۳۷,۱	۳۵,۳	۱,۲۴۰,۵۵۶	۳۵	۴۳۴,۵۸۶
قزوین	۲۹۲,۲۴۹	۲۵,۴	۲۹,۲	۳۵۱,۷۹۵	۲۱,۷	۷۶,۴۳۷
قم	۲۶۱,۵۸۲	۳۴,۵	۲۸,۷	۳۲۰,۵۸۸	۳۲,۷	۱۰۴,۹۴۵
کردستان	۳۳۵,۳۵۱	۱۷	۲۳,۳	۴۰۰,۷۹۷	۱۶,۹	۶۷,۹۲۴
کرمان	۶۰۶,۳۳۹	۳۸	۳۷,۷	۷۸۰,۶۳۰	۳۲,۷	۲۵۵,۲۰۳
کرمانشاه	۴۴۲,۸۸۶	۹,۲	۲۷,۶	۵۲۹,۵۶۷	۸,۲	۴۳,۶۴۳
کهگیلویه و بویراحمد	۱۲۴,۲۲۵	۱۵,۷	۲۷,۶	۱۵۵,۰۱۷	۱۲,۲	۱۸,۸۷۵
گلستان	۳۷۷,۹۲۲	۳۳,۴	۲۳,۷	۴۸۱,۶۸۷	۳۱,۵	۱۵۱,۶۶۳
گیلان	۶۶۶,۰۴۷	۲۲,۷	۲۶,۵	۷۷۵,۹۴۹	۱۹,۷	۱۵۲,۸۵۸
لرستان	۳۸۰,۸۹۱	۱۲,۲	۲۱,۴	۴۶۱,۵۳۱	۱۲,۲	۵۶,۴۶۰
مازندران	۷۷۵,۶۹۹	۱۹,۲	۳۲,۴	۹۲۷,۳۴۴	۱۷,۳	۱۶۰,۲۰۴
مرکزی	۳۵۹,۷۵۶	۲۷,۱	۲۹,۳	۴۲۴,۹۴۵	۲۴,۸	۱۰۵,۴۴۲
هرمزگان	۲۹۷,۲۰۱	۳۶,۴	۲۵,۱	۳۹۳,۵۲۷	۳۷,۹	۱۴۹,۳۰۳
همدان	۴۲۵,۳۷۵	۲۶,۹	۲۵,۱	۵۰۵,۱۵۲	۲۴,۱	۱۲۱,۸۵۳
یزد	۲۵۴,۴۸۷	۶۲,۸	۴۳,۷	۳۰۷,۵۸۶	۵۸,۷	۱۸۰,۵۷۹

مأخذ داده‌ها: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن